

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

El grup de treball vol fer notar que els principals problemes de la recerca en Dret són diferents dels dels altres àmbits de les Ciències Socials, per la qual cosa se n'ha de garantir un tractament independent.

1. Quins són els principals problemes en l'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials?

- a. El paper diferent dels llibres o els articles en les Humanitats i les Ciències Socials
- b. Diferència entre les àrees de coneixement que s'ocupen de temàtiques universals i les àrees amb un objecte d'estudi delimitat territorialment

L'avaluació de la recerca en Dret no queda reduïda només a les monografies i els articles de revista, sinó que també s'hi han de tenir en compte altres produccions pròpies d'aquest àmbit, com ara els comentaris de sentències, els comentaris de lleis, els informes per a comissions prelegislatives, els tractats i els manuals, els *key books*, els dictàmens, les obres col·lectives...

El temps necessari per fer recerca en Dret és diferent del d'altres àrees, ja que cal un llarg període de reflexió per a la producció científica, per la qual cosa hi ha un desfasament entre el temps d'investigació i el resultat. D'altra banda, cal destacar la complexitat del discurs jurídic, que s'accentua quan s'ha d'expressar en altres llengües, de manera que fer-ho en llengües que no siguin les pròpies constitueix un valor afegit.

No hi ha d'haver cap discriminació per raó de la llengua ni pel tema que s'investiga. La llengua només és un vehicle de difusió i expressió en la transferència del coneixement.

Els problemes jurídics són universals, però estan molt condicionats per la cultura nacional. El dret és un «producte cultural», aspecte que l'avaluació ha de tenir en compte.

La internacionalització de la investigació en Dret és possible, però té matisos. En aquest sentit, es pot potenciar la internacionalització del treball de recerca en una temàtica concreta, però no ha de ser un prerrequisit en l'avaluació.

La doctrina espanyola té una gran influència a Centreamèrica i Sud-amèrica, i aquest potencial real s'ha de valorar. En l'àmbit europeu, la recerca dels investigadors catalans i espanyols hauria de tenir més ressò i assolir un major protagonisme.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

2. Qualitat d'una investigació *versus* qualitat de la difusió. Quins han de ser els criteris de qualitat en la investigació en Humanitats i Ciències Socials (per grups específics)?

3. Criteris per determinar la ubicació d'una publicació en una llista de referències. Quins dels criteris detectats en el punt anterior són pertinents?

4. Avaluació a través de referents *versus* avaluació directa de les contribucions. Poden ser complementàries?

Actualment, la qualitat de la investigació no té necessàriament una relació directa amb la qualitat de la difusió.

Per aquest motiu, atès que la qualitat de la difusió no té garantits uns mecanismes de valoració fiables ni acceptats majoritàriament (per exemple, hi ha problemes amb els indicadors tradicionals), ha de tenir rellevància la qualitat de la investigació avaluada de manera directa.

L'avaluació indirecta és un índex de la qualitat, però no és suficient i s'ha de corroborar amb una avaluació directa. La complementarietat d'ambdós sistemes és possible.

Cal remarcar la diferència que hi ha entre índexs i criteris de avaluació.

S'ha de donar importància a l'autoavaluació de la recerca per part de l'investigador.

Malgrat que actualment la classificació de les revistes no és satisfactòria, es detecta que és necessari disposar d'aquest instrument per fer avaluacions. Per això hi hauria d'haver una base objectiva per concreta-la, per exemple establint un sistema de revisió d'experts conegut i comprovant com funciona. S'hauria de constituir un grup d'experts consensuats per elaborar aquesta llista, que s'hauria d'actualitzar periòdicament.

Quant a les revistes internacionals, la classificació, si més no provisional, seria la que tinguin en el país en què s'editen.

Atès que en la publicació escrita predomina un interès comercial per part de les editorials, es detecta que moltes investigacions no tenen un mitjà adequat de difusió de resultats. Per aquest motiu, es proposa la creació d'una editorial catalana universitària (constituïda pels serveis de publicacions de totes les universitats) que seleccioni les publicacions mitjançant la revisió d'experts i que tingui un comitè editorial en què participin investigadors de fora de Catalunya per tal de garantir la qualitat dels articles que s'hi publiquen. Amb aquesta proposta, el criteri d'externalitat/internalitat de la investigació se solucionarien.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

5. Intensitat de la investigació (volum de publicacions) i figures d'acreditació. Diferents figures d'acreditació requereixen diferents volums i qualitat de la difusió?

El grup ha considerat que un dels problemes que troba el professorat és la gran quantitat d'avaluacions a què se sotmet la seva recerca (sexennis, projectes de recerca, accés a les figures de professorat, grups de recerca consolidats...). En aquest sentit, es considera necessari que el sistema d'avaluació se simplifiqui, de manera que quan un resultat de recerca ja hagi estat valorat per una instància, no calgui tornar-lo valorar per a altres finalitats si no hi ha hagut cap modificació.

Es destaca la peculiaritat del Dret en el sentit que la tesi doctoral inicia la carrera investigadora del professorat, de manera que assoleix una importància considerable en el desenvolupament d'aquesta carrera.

Pel que fa a la figura de professorat lector, es considera que ha de ser suficient tenir la tesi doctoral publicada o editada, i que no cal tenir, necessàriament, més articles.

Per a l'accés a figures de professorat sènior, s'hauria de tenir, com a mínim, més d'una publicació (un parell d'articles, una altra monografia...).

En ambdós casos s'exigeix una qualitat de la investigació adaptada a l'etapa corresponent. La intensitat es predica per les figures de professorat sènior.

S'ha de tenir en compte que la avaluació contínua i els nombrosos requisits que s'exigeixen per a l'acreditació en la carrera acadèmica influeixen en el relleu generacional del professorat i l'alenteixen.

Aquesta multiplicitat de requisits propicia, pel que fa al professorat jove en formació, que es pensi més en el compliment dels requisits que a procurar una bona formació.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

6. El paper dels grups de recerca en la producció i l'avaluació científica

7. Potencial del grup investigador, context d'oportunitats i producció científica

En el camp del Dret, la recerca en grup és diferent de la recerca en grup que es fa en les Ciències Socials i Experimentals, ja que amb caràcter general no hi ha —ni és necessària a vegades— una distribució de les funcions entre els membres que formen el grup.

La pertinença o no a un grup d'investigació, atesa l'especificitat del Dret, no ha d'interferir en sentit negatiu en l'avaluació de la recerca.

És imprescindible diferenciar l'existència d'un grup d'investigació del projecte d'investigació; malgrat que en moltes ocasions van units, no sempre és així.

En conseqüència, si l'investigador individual no està en cap grup de recerca, quan demana l'avaluació individual no pot ser penalitzat o discriminat pel fet de no pertànyer a cap grup.

La producció d'un grup i les activitats que s'hi desenvolupen reforcen el grup i els seus components. Fan que els resultats tinguin més visibilitat i influeixen en la formació dels seus membres .

Alguns participants consideren que l'existència del grup és necessària, ja que ofereix més oportunitats als investigadors i augmenta la producció científica. Altres estimen que, tot i considerar les beneficis que se'n deriven, el grup és prescindible, atès el caràcter individual de la recerca jurídica. D'altra banda, es detecten agrupacions de persones, en un nombre inferior a la composició del grup, per al desenvolupament de treballs, que s'haurien de tenir en compte en la valoració.

Quant a la normativa que regula els grups de recerca, es proposa que es tingui en consideració la possibilitat que un nombre mínim de tres persones es pugui constituir com a grup.

8. Investigació i transferència de coneixement en les Humanitats i les Ciències Socials. Problemàtiques i potencialitats

Juntament amb la transferència directa, s'ha de remarcar el fet que en Dret hi ha també una transferència indirecta, que no necessàriament té una aplicació immediata.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

La principal font de transferència són les publicacions. Tanmateix, hi ha altres activitats que també comporten transferència, especialment la gestió de congressos nacionals i internacionals, la pertinença a comissions prelegislatives, la intervenció en òrgans d'aplicació del Dret, les conferències i ponències, etc., com també l'elaboració de manuals, de tractats que plantegin novetats respecte de l'orientació de la matèria, els conceptes jurídics, etc.

Una altra font de transferència és la docència. S'haurien de valorar les activitats d'innovació docent. També s'hauria de pensar en la possibilitat que els dos compartiments —docència i investigació— no siguin estancs.

Així mateix, atès el caràcter social del Dret, es considera que l'impacte acadèmic de la investigació és tan important com l'extraacadèmic, en l'àmbit judicial, el legislatiu...

Els programes de cooperació internacional, en particular amb països llatinoamericans, són importants pel que fa a la transferència del coneixement i constitueixen una dimensió internacional que s'ha de potenciar, com també la participació dels investigadors jurídics en xarxes i grups d'estudi europeus, que a hores d'ara és minsa.

9. Altres

Es proposa la constitució d'un grup de treball, format per investigadors de les universitats catalanes (públiques i privades) en el camp del Dret, que, juntament amb AQU Catalunya i l'AGAUR, treballi en l'avaluació de la recerca d'aquest àmbit i presenti propostes.

S'hauria de remodelar el procés d'avaluació; en especial es destaca que:

- Cal una major transparència, tant pel que fa al procés en si, com en relació amb les persones que en formen part.
- Cal una informació més clara i anticipada sobre el procés de selecció dels avaluadors i fer publicitat del nom dels avaluadors (llista).
- Cal explicar amb claredat els criteris d'avaluació, que haurien de ser publicats abans de l'avaluació.

L'avaluació de la recerca en Humanitats i Ciències Socials

XIè Taller de Reflexió i Debat d'AQU Catalunya amb les Universitats Catalanes

Universitat de Barcelona, 28 i 29 de gener de 2010

- Cal tenir en compte la possibilitat d'introduir una fase oral en el procés d'avaluació com a complement en cas de resolució de dubtes, d'al·legacions, etc.
- Cal especialment una motivació suficient de les resolucions d'avaluació que ajudi els investigadors avaluats a millorar.

Finalment, es demana una major coordinació entre les agències de qualitat pel que fa a les avaluacions que duen a terme.